Първо основно училище "Никола Първанов" - град Лом
ул. "Филип Тотю" 14 Тел./факс +359 971 66545 e-mail : info-1203512@edu.mon.bg

УТВЪРДИЛ……
ДИРЕКТОР: Христина Христова
/утвърден със заповед № РД -02-79/15.09.2026г.
на Директора на ІОУ „Н. Първанов“, гр. Лом
Настоящият план е приет на заседание на ПС с протокол №1/15.09.2026г.

П Р О Г Р А М А
за
ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

V – VII клас

за часовете, които не се водят от учители специалисти,
по време на заместване на отсъстващ учител
учебна 2026/2027 година

СЪЩНОСТ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.
Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.
Екологично образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.
Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.
Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимосвързани и формират интердисциплинарен комплекс, насочен към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и на компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда.

ЦЕЛИ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Целите на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са:
1. Изграждане на автономна и активна личност, която:
а) разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права, участва в гражданския, политическия и социалния живот по отговорен, съзидателен и ефективен за себе си и за обществото начин;
б) познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализиращия се свят;
в) зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство;
г) осъзнава и цени своята културна идентичност;
д) взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;
е) изразява обосновано и критично гражданската си позиция;
ж) взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си;
з) носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя живот и този на другите хора;
и) подбира адекватна информация, продукти и услуги за подобряване на здравето и поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните;

й) познава и спазва нормите за екологична култура и поведение с оглед опазване на природата и създаване на устойчива околна среда;
к) познава механизмите на публичните институции и гражданското общество за прилагане на споделена отговорност за опазване на околната среда и проявява готовност за участие в тях.
2. Функциониране на всяка образователна институция като автономна, активна и саморазвиваща се общност, която:
а) възпитава в демократичните ценности;
б) насърчава инициативност, отговорност, солидарност, социална чувствителност и критичност у всички участници в образователната система;
в) утвърждава устойчива, включваща, демократична и здравословна среда, свободна от различните форми на агресия и дискриминация;
г) изгражда и поддържа позитивен психологически климат и възможности за избори, свързани със здравето, екологията, гражданското участие, междукултурната толерантност, взаимното разбиране, зачитане и уважение;
д) създава позитивна образователна среда за диалог между представителите на различните културни общности в зависимост от тяхната възраст и компетентности, включително и чрез формите на ученическото участие и самоуправление.

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Област на компетентност	Знания, умения и отношения	Теми	Основни понятия	Дейности
Междуличностни отношения	Придобиване на знания за собствената личност: начините на общуване, установяване на контакти, силните страни; знания за отношенията с другите хора, за характера за приятелството	Тема 1: **„Напред - разбирайки се, уважавайки се, доверявайки се"** *Очаквани резултати:* 1 .Да съдейства за подобряване на взаимоотношенията между учениците 2.Да споделят представата си за уважението и доверието. 3.Изграждане на емпатийност.	доверие емпатия	- раздвижващи игри - драматизация на поведението на отрицателен герой
Социална среда	Обяснява влиянието на групата, приятелите и съучениците върху личния избор и поведение Демонстрира умения за: отстояване на групов натиск и	Тема 2: **„Лични и граждански ценности и потребности"** *Очаквани резултати:* 1 .Да изследват гражданските измерения на личните добродетели 2.Извеждат значението на правилата и законите на ефективното взаимодействие. Тема 3: **„Пътят между истината**	Граждански ценности Лични ценности Потребност Правила	- споделяне в малки групи -самооценка -творческа игра

	казване на “не’; поддържане на приятелски взаимоотношения; сътрудничество; разбиране на чувствата и преживяванията на другите	**и лъжата. Последствията.“** *Очаквани резултати:* 1. познава различни демократични форми на училищния живот и определя мястото си в тях		
Демократично гражданство	Разбира съдържанието на понятието „държава”. осъзнава ролята на медиите и глобалната мрежа в обществения живот Придобиват знания за държавата и законите, както и за характера на демокрацията в България	Тема 4: **„Добрият гражданин"** *Очаквани резултати:* 1. Да изследват своите представи за съществени характеристики на ефективното гражданско поведение. Тема 5: **„Демокрация”** *Очаквани резултати:* 1.Могат да формулират и обясняват основните принципи на демокра-тичното управление 2.Изследват характеристиките на съвременната българска демокрация.	Лични ценности Потребност Правила	- споделяне в малки групи -самооценка -творческа игра
Права на човека	Познава избирателното право в България Дефинира основните права на детето и дава примери за документи, институции и	Тема 6: **„Всяко дете има право на закрила"** *Очаквани резултати:* 1.Запознават се със ЗЗД	избирателното	

	организации, които ги гарантират	2.Изграждане на активна гражданска позиция Тема 7: **„Моите права и правата на другите"** *Очаквани резултати:* 1.Запознават се с основните документи, касаещи правата на човека . 2.Утвърждаване на разбирането, че всяко право поражда отговорност	право в България права на човека и права на детето	
Власт, политика и демократични ценности	Познава принципите за разделението на властите и за върховенството на закона и може да дава примери за тяхното следване и нарушаване	Тема 8: **„Защо са необходими закони?"** *Очаквани резултати:* 1 .Разбират същността на законите като правила на устройството на нашето общество. 2.Да разберат, че те трябва да бъдат изпълнявани от всички 3.Да осъзнаят връзката между права и отговорности.	разделението на властите закон и примери за неговото следване и нарушаване човешки права	- споделяне в малки групи -самооценка -творческа игра

		Тема 9: **„Какво означава да имаш право"** *Очаквани резултати:* 1 .Осъзнават необходимостта от регламентиране на човешките права. 2.Запознаване с нормативни документи.		- споделяне в малки групи -самооценка -творческа игра
Идентичности и различия в обществото	Познава и дава примери за етническа, религиозна и езикова принадлежност; Разбира общественото значение на различните професии и техния принос за общото благополучие Осъзнава възможностите на образованието като фактор за личностното развитие	Тема 10: **„ Конфликтите, с които се сблъскваме**” *Очаквани резултати:* 1.Получават представа за същността на конфликта 2.Изграждат умения за изясняване на собствените нагласи, чувства и поведение по време на конфликт. Тема 11: **„Различията”** *Очаквани резултати:* 1.Придобиват представа за културното, етническото и религиозното многообразие на света. 2.Развиват чувствителност към различието. 3.Развиват нагласи за толерантно поведение и приемане на различията.	етническа, религиозна и езикова принадлежност	-извеждане на определение за конфликт от групата - работа в малки групи "Дърво на конфликтите" -разглеждане на казуси-групова работа -анализ на конфликта - споделяне в малки групи -самооценка -творческа игра

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Област на компетентност	Знания, умения и отношения	Теми	Основни понятия	Дейности
Психично здраве и личностно развитие	Описва и обяснява физическите и личностни промени, които настъпват в процеса на порастването и промените в очакванията на околните, свързани с тях. Описва и обяснява характерните особености на физическото и психическо развитие и емоционалните промени в пубертета и юношеството.	Тема 1. **„Стрес и негативни емоции – как да се справя?**" *Очаквани резултати:* 1.Анализира собствения стил на вземане на решения и последствията от него. 2. Критично осмисля влиянието на средата - семейството,връстниците, групата, значими хора и образи, средствата за масова информация. Тема 2. **„Позитивно мислене"** *Очаквани резултати:* 1. Развива и поддържа положителен образ за себе си 2.Диференцира, използва и развива своите силни страни	промени в пубертета и юношеството; собствени ценности и избори, собствен стил положителен образ	-ситуативна дейност -ролеви игри -ситуативна дейност -ролеви игри
Физическо развитие и дееспособност		Тема 3: **„Болести на мръсните ръце**" *Очаквани резултати:*		

	Демонстрира умения и навици за предпазване от болести на различните системи на тялото Описва и обяснява промените в човешкото тяло, свързани с пубертета;	1.Придобиват знания за болести предавани по въздушно-капков път и чрез физически допир и начини за предпазване 2.Осъзнават ролята на добрата лична хигиена Тема 4: **„Влиянието на физическите упражнения, различните спортове и туризма върху физическото развитие и състояние на човека“ дава примери** как *Очаквани резултати:* 1.Описва как личното поведение в ежедневието влияее върху физическото развитие и благополучие 2.Демонстрира и практикува основни упражнения, дейности и игри за развитие на опорно-двигателния апарат и преодоляване на обездвижването	болести на различните системи на тялото дневно, седмично, месечно, сезонно и годишно планиране на физическите дейности и упражнения; оптимално физическо натоварване; комплексно развиване;	-ситуативна дейност -ролеви игри -ситуативна дейност -ролеви игри
Превенция на употребата на психоактивни	Описва и обяснява**:** свойствата и въздействията на различните психоактивни	Тема 5: **„Пушенето - кой се нуждае от това?** ”	въздействията на	-Мултимедийна

вещества	вещества - цигари, алкохол, лекарства и наркотици, и тяхното съчетаване, върху различните възрасти; Създаване на зависимост при различните психоактивни вещества; Нормативната/законова база във връзка с употребата и разпространението на психоактивните вещества демонстрира умения за отказ и справяне със ситуации на предлагане на психоактивни вещества - умения за настойчивост (асертивност	*Очаквани резултати:* 1.Получават знания за влиянието на веществата в цигарата върху организма Тема 6: **„Дрогата – изкушението, което не си струва да опитваш**” *Очаквани резултати:* 1. Разбират понятието зависимост-наркомания 2. Запознати са с основни видове наркотични вещества и въздействието им върху организма 3.Изградена представа за позволено и забранено. Тема 7: **„Алкохолът - опасност за човешкия живот и човешкото здраве**” *Очаквани резултати:* 1.Придобиват представа за влиянието на алкохола върху организма в ситуация и забавена ответна реакция.	различните психоактивни вещества - цигари, алкохол, лекарства и наркотици,	презентация -визуализация на видове наркотични вещества -ситуативни игри
Безопасност и първа помощ	Показва знания и умения за оказване на първа помощ при шок, силно кръвотечение, задавяне, отравяне, изгаряне,	Тема 8: **„Оказване на първа помощ при задавяне, отравяне, изгаряне ”**		-ситуативна дейност

	счупване на крайник	*Очаквани резултати:* 1.Демонстрира отговорно отношение към собствената безопасност и безопасността на другите	Видове изгаряне, Задавяне;	-ролеви игри
Сексуално здраве и сексуално преносими инфекции	Описва промените**,** които настъпват в тялото в периода на юношеството, и необходимите лични хигиенни навици във връзка с тях Посочва методи на контрацепция и причини за тяхното използване Познава и описва болестите, предавани по полов път, и ХИВ/СПИН Приема своята сексуалност като естествена част от живота и се консултира	Тема 9: **„Болестите, предавани по полов път ”** *Очаквани резултати:* 1. Отнася се отговорно към своето сексуално здраве; 2. Демонстрира междуличностни и социални умения за поддържане на партньорски взаимоотношения		-ситуативна дейност -ролеви игри
Хранене	Разширяване на знанията за: рационалното хранене, здравословно тегло, витамините, растителната храна,хранителните добавки, за и против диетите, стероидите	Тема 10. **„Рационално хранене Диетите–за и против**” *Очаквани резултати:* 1.Придобиват представа за значението на режима на хранене и здравословните храни за здравето на човека 2.Изграждане на умения за балансирано хранене. 3. Осъзнават вредата от употребата на изкуствени	Балансирано хранене хранителна пирамида; анорексия,булимия	-ситуативна дейност -ролеви игри

		стимуланти и ограничения в приема на храна. 4.Познават същността на болестите анорексия и булимия Тема 11. **„Различните начини на хранене - вегетарианство, разделно хранене и т. н.“** *Очаквани резултати:* 1.Придобиват представа за значението на режима на хранене и здравословните храни за здравето на човека 2. Обяснява необходимостта от различно меню и диета за различните хора Тема 12. **„Информацията, която се съдържа в етикетите на храните“** *Очаквани резултати:* 1. Умее да интерпретира информацията, която се съдържа в етикетите на храните	нездравословни навици и традиции здравословни избори на храна	-ситуативна дейност -ролеви игри -ситуативна дейност -ролеви игри

ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ

Област на компетентност	Знания, умения и отношения	Теми	Основни понятия	Дейности
Енергия и климат	Класифицира енергийните източници и производства (въглища,нефт и природен газ; вода, вятър ислънце) съобразно въздействието им върху околната среда и Осмисля понятието „зелена енергия“ Обяснява взаимовръзката между промените в климата и природните бедствия	Тема 1. **„Енергиини източници“** *Очаквани резултати:* 1. Класифицира енергийните източници и производства (въглища, нефт и природен газ; вода, вятър и слънце) съобразно въздействието им върху околната среда 2. Аргументира значението на възможните дейности за запазване целостта на озоновия слой и на енергийния баланс в природата	енергийните източници озонов слой енергиен баланс в природата	-ситуативна дейност -ролеви игри
Потребление и отпадъци	Изброява и групира основните видове замърсявания на различните компоненти на околната среда Описва определени последици за природата и за човека и обяснява причините за тяхното възникване	Тема 2. **„Основните видове замърсявания на околната среда“** *Очаквани резултати:* 1. Класифицира видовете замърсявания на основата на наблюдения 2. Разграничава основните групи отпадъци по продължителност на разграждането им	видовете замърсявания основните групи отпадъци	-ситуативна дейност -ролеви игри

Вода, почва, въздух	Изброява основни източници на замърсяване на водата, почвата и въздуха Формулира практически мерки за подобряване на качеството на въздуха, водата и почвата Разграничава различните видове замърсители на въздуха и водата и влиянието им върху човешкото здраве	Тема 3. **„Основните видове замърсявания на водата, почвата и въздуха“** *Очаквани резултати:* 1. Класифицира видовете замърсявания на основата на наблюдения 2. Изброява основни източници на замърсяване на водата, почвата и въздуха	видовете замърсявания основни източници на замърсяване	-ситуативна дейност -ролеви игри
Биологично разнообразие	Класифицира и коментира причините и заплахите, водещи до намаляване на биологичното разнообразие и изчезване на определени видове	Тема 4. **„Защитените територии на България“** *Очаквани резултати:* 1. Оценява значението на защитените територии 2.Назовава категориите защитени територии – резерват,национален парк, природен парк, поддържан резерват, защитена местност и природна забележителност	защитени територии незаконна търговия със защитени видове	-ситуативна дейност -ролеви игри

ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

Област на компетентност	Знания, умения и отношения	Теми	Основни понятия	Дейности
Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия	Формира и прилага умения за преодоляване на стереотипи и предразсъдъци в процеса на интеркултурните взаимодействия Развива и прилага умения за разрешаване на конфликти в мултикултурна среда Включва се с готовност в училищни и извънучилищни прояви, свързани с интеркултурните отношения	Тема 1. **„Толерантни в общуването“** *Очаквани резултати:* 1. Развива умения за сътрудничество в мултикултурни екипи 2. Прилага умения запреодоляване на стереотипи ипредразсъдъци в процеса на интеркултурните взаимодействия	мултикултурна среда интеркултурни отношения	-ситуативна дейност -ролеви игри
Интеркултурно образование и права на човека	Познава национални нормативни документи, отнасящи се до човешките права Разграничава индивидуални и групово-специфични човешки права Развива чувствителност към прояви на дискриминация	Тема 2. **„Трафик на хора“** *Очаквани резултати:* 1. Познава различни схващания за човешки права 2. Международна харта за правата на човека Тема 3: **„България в света”** *Очаквани резултати:* 1.Придобиват представа за мястото на България в съвременния свят	дискриминация	-ситуативна дейност -ролеви игри -мултимедийна презентация -работа в групи

Настоящият план е приет на заседание на ПС с протокол №1/15.09.2026г.